

Erik Ninn-Hansen: *Syv år for VKR*. (Schønberg, 1974). 264 s.

Erik Ninn-Hansens bog »Syv år for VKR« kommer på et tørt sted. Det gør næsten enhver politikererindring i Danmark. Vi har så få af dem, få som er gode, og der er meget behov for dem. De fleste af disse biografier dækker enten over et meget kort tidsrum eller dække, på en meget overfladisk måde, over et langt tidsrum. Få kan derfor siges at have en kvalitet, og derfor en så betydelig almen interesse, som P. Munchs erindringer, der, udover at være spændende læsning, er kilde af højeste værdi til en lang række centrale begivenheder i nyere dansk politik.

Det gælder i øvrigt de fleste politikererindringer, at de er en blanding af forsvarsskrifter for egen indsats, samtidig med at de er impressionistiske skitser. Dette gør, at de kun læses med virkeligt udbytte af »insiders«. Folk der har været med i, eller tæt på, de begivenhedsforløb, som skildres i biografien.

Disse generelle betragtninger gælder delvis også Ninn-Hansens. Han gør det selv klart, at det er et forsvarsskrift, ikke eksplicit i forhold til hans egne gerninger, men i forhold til VKR-samarbejdet. Endvidere kan hans bog i lange passager kun læses med virkeligt udbytte af dem, som direkte eller indirekte var med. Og udbyttet hænger selvfølgelig også lidt sammen med, hvordan man dengang forholdt sig til de begivenheder, som skildres i bogen. Man plejer nok at sige, at sejrherren skriver historien. Da de begivenheder, Ninn-Hansen skildrer, ikke rigtigt havde nogle sejrende, men kun tabere, så sker der for så vidt ikke meget brug på hovedreglen. Endvidere gælder det her, som i andre lignende biografier, at for-

fatteren bedst ser sin side af »sandheden«, medens modparters argumenter og holdninger kommer til at stå lidt uskarpt.

Ninn-Hansens grundholdning er, sådan som den skildres i bogen, præget af et paradoks, som løber ned gennem hele den 262 sider lange skildring. Hvad ville Ninn-Hansen egentlig selv? Langt hen i bogen siger han det meget ærligt og efter min bedømmelse også meget dækkende. Ninn-Hansen skildrer, hvad det var, som fik Poul Sørensen til at ønske Det konservative Folkeparti i regeringen i slutningen af 60'erne. Det var efter Ninn-Hansens opfattelse i høj grad det brudte samarbejdsforhold til Venstre, efter Hartlings Svanninge-tale, der fik Poul Sørensen til at mene, at nu måtte tiden være inde. De konservative havde efter bruddet i forhold til Venstre mistet indflydelsesmuligheder, og det kunne konservative vælgere ikke være tjent med. Ninn-Hansen skriver om sin egen holdning til dette: »Jeg havde selv nogle betænkeligheder, der ikke alene skyldtes min lyst til at virke med et parlamentarisk arbejde og ikke med det administrative, som udgør en væsentlig del af en ministers virksomhed. Jeg var ængstelig for, at vor fremgang ville standse, hvis vi skulle gå på kompromisser med andre partier. Jeg ændrede dog i nogen grad opfattelse, efter at VKR-muligheden opstod som en perspektivrig politisk nydannelse.«

I dette citat mener jeg forfatteren åbent skildrer sin egen oprindelige og grundlæggende holdning. Det paradoksale ligger i, at han gjorde sig til én regeringskonstellations første og sidste talsmand. Ikke nok med at den var en konstellation, som kun for alvor kunne fungere i regeringssituationen; men det var en alliance, som

måtte hæmme parlamentarikerens frie bevægelighed. I Ninn-Hansens fremhævelse af egen lyst til netop det parlamentariske arbejde ligger efter min opfattelse en negation af de faste parlamentariske alliancer, som kun har rimelig mening, når de ses i sammenhæng med regeringsposition eller en bevist stræben efter en sådan.

Dette er dog kun den ene halvdel af citatets betydning. Den anden del er nok så betydningsfuld. Han var bange for politiske kompromisser, som kunne standse partiets fremgang. Ja, det var just, hvad Ninn-Hansen altid var, og det var denne holdning som, med et moderne ord, fremmedgjorde partiets unge i forhold til ham selv og folketingsgruppen. Ængstelse for at få »snavsede hænder«, for at få »jord under neglene«, som det blev udtrykt i de interne partidiskussioner dengang, var, hvad der prægede Ninn-Hansen og det flertal, han til det sidste havde i folketingsgruppen.

To hovedtemaer i hans bog skal berøres. Det første VKR's fiasko som regering. – Et sted i hans skildring af VKR's regeringsperiode beskriver han vanskelighederne ved at få folk fra tre forskellige partier til tillidsfuldt at arbejde sammen. Han forklarer disse vanskeligheder med en henvisning til de vidt forskellige partitraditioner, som de tre hold ministre var vokset op i. Kun en erfaren mand og en god iagttagere får fremdraget sådanne oversete forhold. Her er et tema for en skelsættende sociologisk eller social-psykologisk afhandling om de forskellige normer, normstrukturer og socialiseringsprocesser, der hersker inden for de forskellige politiske partier. Et politisk parti er et socialt system med sin egen historie og sine egne særegenheder. Dette forhold er af ganske overordentlig be-

tydning for forståelsen af begivenhedsforløb i dansk politik

Ninn-Hansens hovedforklaring på, hvorfor det gik som det gik med VKR-regeringen, er, at den led af velforståelig reformitis. Man ville vise, at man var lige så god til at reformere samfundet som socialdemokraterne. Man ville ganske vist ikke gøre det helt på samme måde, men reformeres skulle samfundet dog. »Vi faldt alle for denne tankegang, og VKR faldt særligt hårdt, fordi vi glemte den naturlige og forståelige konservatisme, der findes i befolkningen«, skriver Ninn-Hansen. Hvad jeg kan have svært ved at forstå er, at ingen satte foden i jorden på et tilstrækkeligt tidligt tidspunkt. Heller ikke Ninn-Hansen. Hvad han og hele VKR-regeringen kunne bebrejdes var, at de ikke med meget større beslutsomhed satte deres embedsmænd til at analysere konsekvenserne af den lovgivning, der var sat på skinner de foregående år. Dette hænger sammen med, at såvel danske embedsmænd som politikere lever i en jurist-tradition. Man konciperer enkeltlove, men konsekvensanalyser over længere sigt og af mere kompleks karakter ligger fjernt. Hvad det kunne have været meget spændende at få Ninn-Hansens førstehåndforklaring på er, hvorfor ministre, nye som gamle, men selvfølgelig ikke mindst nye, hurtigt identificerer sig med den ene af de hatte, de hele tiden bærer. De er i det danske system både øverste forvaltningschefer og politiske ministre. Det er den første opgave, som synes at ligge mest naturligt for de fleste danske ministre. De identificerer sig med centraladministrationen og ikke mindst med det lille segment, de selv er chefer for. Hvad er årsagen til dette?

Det andet tema, der skal diskuteres, er VKR's sammenbrud i 1973. I foråret 1973 var tre afgørende politiske spørgsmål til behandling og afgørelse. Det var forsvarsspørgsmålet, miljøloven og bol glovgivningen. Mønstreret i de tre sager var vidt forskelligt; men i alle tre tilfælde viste de meget betydelige brudlinier mellem VKR-partierne sig. I forsvarssagen var det forholdet til de radikale, der var mest betændt. Sådant havde det altid været, så der var i og for sig ikke noget mærkeligt i dette. Det var dog bemærkelsesværdigt, at forliget blev sluttet uden for rammerne af VKR-samarbejdet, idet de afgørende åbninger kom i forholdet mellem socialdemokraterne og de konservative, hvad Ninn-Hansen da også skildrer.

I miljølovgivningen gik Det konservative Folkeparti alene og lavede et betydningsfuldt forlig med Socialdemokratiet efter meget hårde to-sidede forhandlinger. Hverken V eller R var med i dette; tværtimod svirrede det med forlovelsesrygter om disse to partier. De konservative skulle holdes udenfor, og dette var Ninn-Hansen allerede dengang (naturligvis) fuldstændigt opmærksom over for.

Det tredje spørgsmål var boligforhandlingerne. Der var længe et meget nærmere samarbejde mellem socialdemokraterne og de konservative i denne sag, end der var mellem VKR. De tre partier tilsammen kunne og ville ikke noget, og det vidste alle. Ninn-Hansen lod i denne situation Det konservative Folkepartis forhandler på boligområdet gå meget dybt ind i rekognosceringer i forhold til Socialdemokratiet, og der forelå muligheder for, at de konservative kunne demonstrere deres bevægelsesfrihed og deres evne til at arbejde politisk-konstruktivt på egen hånd. Da denne mulighed gik op for V og

R, måtte det naturligvis være vigtigt for dem, at de konservative ikke tog konsekvensen af V og R »kissemisseriet« og gik deres egne veje. Det kunne få det hele til at se lidt latterligt ud for V og R. Slutspillet i boligforhandlingerne blev derfor tilrettelagt af V og R sådan, at de konservative ikke skulle få lov til at gå deres egne veje. Om dette siger Ninn-Hansen, at Hartling ønskede at tydeliggøre sin politiske holdning over for VKR samarbejdet.

Jeg tror, Ninn-Hansen lod sig bluffe i disse måneder. Begivenhederne mod slutningen af året 1973 synes da også at understrege dette. Venstre var ikke loyal over for det samarbejde, Ninn-Hansen holdt fast i til det sidste. – Hvad der kan undre er, at han ikke diskuterer det retrospektivt. Er sagen, når det kommer til stykket, den, at Ninn-Hansen egentlig aldrig kom til at tro på VKR samarbejdet, men følte sig bundet af den stærke loyalitet, han uden diskussion kan føle. Der er nemlig noget underligt skyggeagtigt ved specielt bogens sidste halvdel. – Ganske vist var pressen, og ikke mindst Berlingske Tidende, efter hans opfattelse farligt imod. Det var der selvfølgelig også nogle enkelte tillidsmænd og nogle forfløjne unge, der var, men stort set havde han hele partiet med sig, skriver han, direkte og indirekte. Alligevel gik han sin vej. Var sandheden om Ninn-Hansen og denne periode, at han egentlig ikke troede på det, han var blevet advokat for, med absurditet som resultat. Bogens slutreplik må vendes om. Hilmar Baunsgaards karakteristik af Ninn-Hansens evner som golfspiller lyder: »Du (N-H) slår ikke særligt langt, men temmelig lige«. Måske slår Ninn-Hansen temmelig langt, men ikke særligt lige.

Per Bendix